
Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 13/2(134), 90-91

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wzajemne zaufanie, o którym mówiłem na wstępie i które pragnę zaakcentować jeszcze raz na zakończenie, jest moim zdaniem jedną z zasadniczych gwarancji prawidłowego wykonywania naszych zadań zawodowych, wprowadzie odrębnych ale połączonych wspólną troską o pełne przestrzeganie praworządności.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

PYTANIE:

Jaka opłata sądowa należy się od wniosku o wpisanie drugiego małżonka w księdze wieczystej jako współwłaściciela nieruchomości na zasadach wspólności ustawowej?

Stan faktyczny w sprawie jest następujący:

A wpisany był w księdze wieczystej jako współwłaściciel nieruchomości, którą nabył w czasie trwania małżeństwa z majątku dorobkowego. Małżonkowie A nie zawierali żadnej małżeńskiej umowy majątkowej. Stwierdzając powyższe okoliczności, małżonkowie A w dokumencie z podpisem notarialnie poświadczonym wyrazili zgodę na wpisanie w księdze wieczystej nazwiska żony „do wspólności ustawowej”.

Od wniosku tego uiszczono wpis stały w wysokości 100 zł (§ 33 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13.VI.1967 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych)¹, jednakże państwowe biuro notarialne wezwało strony do uiszczenia dopłaty, obliczając 1/5 wpisu od wartości połowy nieruchomości (§ 28 rozporządzenia).

Strony zapłaciły różnicę wpisu i jednocześnie wniosły pismo o zwrot uiszczonej kwoty bądź o potraktowanie pisma jako zażalenia na zarządzenie dotyczące uiszczenia wpisu podnosząc, że w sprawie nie chodzi o wpis prawa własności w rozumieniu § 28, lecz o uzgodnienie księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, oraz że opłata sądowa od wpisu prawa własności została już uiszczona od wniosku o wpis prawa własności na rzecz męża.

Zażalenie to Sąd Wojewódzki oddalił z założenia, że „o wysokości opłat decyduje treść zawniokowanego wpisu, a nie cel, jakiemu wpis ten ma służyć. Przedmiotem wniosku było żądanie dokonania nie istniejącego dotąd w księdze wieczystej wpisu prawa własności i to żądanie uzasadnia wymierzenie wpisu stosunkowego. Obojętną przy tym rzeczą jest to, że celem wniosku o wpis prawa własności jest uzgodnienie księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym”.

ODPOWIEDŹ:

Poruszane zagadnienie nie zostało wyjaśnione ani w publikowanym orzecznictwie ani w literaturze dotyczącej opłat sądowych w postępowaniu wieczysto-księgowym². Jedynie w opracowaniu „Wzory pism procesowych w sprawach cywil-

¹ Dz.U. z 1967 r. Nr 24, poz. 111.

² S. Breyer: Z zagadnień kosztów w postępowaniu wieczysto-księgowym, NP nr 1/56, s. 105; S. Cichosz i T. Szawłowski: Nowe opłaty sądowe w sprawach księgowo-wieczystych, „Palestra” nr 1—2/62, s. 126; B. Budzyn: Koszty sądowe w sprawach cywilnych, Katowice 1968, nakład ZPP.

nych”³ znajduje się — przy omawianiu wzoru wniosku o wpis wspólności ustawowej — lakoniczna uwaga: „Od wniosku pobiera się piątą część wpisu stosunkowego. Zgodnie z praktyką jako podstawę obliczenia wpisu stosunkowego należy przyjąć połowę wartości nieruchomości (§ 28 pkt 1 i § 31 ust. 1)”.

Czy jednak pogląd ten, jak również cytowane wyżej rozstrzygnięcie Sądu Wojewódzkiego są prawidłowe?

Cechą charakterystyczną wspólności ustawowej jest między innymi⁴:

- a) ścisły związek z istnieniem małżeństwa, w związku z czym osoby trzecie nie mogą ani przez umowę, ani w drodze przymusowej wstąpić w prawa małżonka wynikające z tej wspólności,
- b) charakter współwłasności łącznej bezudziałowej (art. 196 k.c.), a nie współwłasności w częściach ułamkowych,
- c) powstanie wspólności ustawowej z mocy ustawy, a nie z mocy czynności prawnej.

W konsekwencji, jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy⁵, nie jest dopuszczalny wpis w księdze wieczystej wspólności ustawowej w takiej samej formie jak wpis współwłasności, a małżonek nie może się domagać wpisu prawa własności połowy nieruchomości objętej wspólnością wyłącznie na siebie ani też nie ma praw, jakie przysługują współwłaścicielowi z mocy art. 198 k.c.

Użyte w § 28 pkt 1 rozporządzenia sformułowanie „wpis prawa własności” wskazuje na to, że obowiązek uiszczenia wpisu stosunkowego ma miejsce tylko wtedy, gdy wniosek dotyczy przejścia prawa własności z osoby wpisanej w księdze wieczystej na inną osobę, przy czym bez znaczenia jest, czy wpis ma charakter konstytutywny, czy też deklaratywny. Ujawnienie w księdze wieczystej okoliczności, że nieruchomość z mocy prawa jest objęta wspólnością ustawową między osobą wpisaną a jej współmałżonkiem, nie może być traktowane jako wpis prawa własności. Ponieważ wpis od wniosku tego rodzaju nie został uregulowany w przepisach § 28—32 rozporządzenia z dnia 13.VI.1967 r., przeto należy dojść do przekonania, że wpis powinien wynosić kwotę 100 zł zgodnie z dyspozycją § 33.

Zaznaczyć należy, że odmienna sytuacja powstaje wtedy, gdy małżonkowie przesuwać w drodze czynności prawnej składniki majątkowe z majątku wspólnego do majątku odrębnego. Przesunięcia tego rodzaju uznał Sąd Najwyższy⁶ za dopuszczalne dodając, że małżonkowie mogą w akcie notarialnym postanowić, iż nieruchomość nabyta za pieniądze dorobkowe staje się własnością jednego z nich. Od takiego wniosku, jako dotyczącego wpisu prawa własności, powinien być pobierany wpis stosunkowy przewidziany w § 28 pkt 1 rozporządzenia.

Reasumując, na postawione pytanie należałoby udzielić odpowiedzi następującej:

Od złożonego w postępowaniu wieczysto-księgowym wniosku o wpis, że nieruchomość jest objęta wspólnością ustawową pomiędzy właścicielem wpisanym w księdze wieczystej a jego współmałżonkiem, powinien być pobierany wpis stały w wysokości 100 zł.

adw. Karol Potrzebowski

³ J. Policzekiewicz, W. Siedlecki, E. Wengerek: *Wzory pism procesowych w sprawach cywilnych*, Warszawa 1967, s. 351.

⁴ Por. S. Breyer i in.: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy — Komentarz*, Warszawa 1966, s. 108—109.

⁵ Orz. SN: z dn. 1.X.1956 r. 3 CR 783/55, OSN 1957, poz. 42; z dn. 30.VI.1951 r. C 733/50, OSN 1952, poz. 46.

⁶ Orz. SN z dn. 4.XII.1963 r. III CO 62/63, OSNCP 1964, poz. 247.